

İKTİDARIN SIKINTILARI VE İKTİDAR-ORDU İLİŞKİLERİ

Hatay İl Kongresi'ndeki konuşmayla ilgili basın açıklamasından, 23 Ağustos 1970.

AP içindeki bölünme ile muhalefetin ortaya çıkmasının ve Demirel'in mevkiinin sarsılmış olmasının da devalüasyon kararının alınmasında rol oynadığı düşünülebilir. Merkez Bankasına Türk parası olarak yatırılan ithalât bedellerinin döviz olarak dış ülkelere transferinin bir yıl, hatta daha fazla gecikmiş olması, işlediği maddeleri ve sair malzemeyi dışardan ithal eden ve bunun için de dışa bağımlı olan sanayi zor duruma düşürmüştür. Ayrıca, iş çevreleri, devamlı olarak “para darlığı”ndan şikâyet ediyordu. Devalüasyonun ilânı üzerine dıştan alınacağı açıklanan 1 milyarlık kredinin ilk taksitlerinin bu transferlere tahsis edileceği söylenmiştir. Bu suretle Demirel, bu döviz sıkıntısını ve transfer zorluğunu giderme, sanayi için gerekli ithalâtı sağlamak hesabını yapmıştır. Ayrıca ithalât için banka teminatının azaltılması ve bir kısım iadelerin öngörülmesi para darlığını ferahlatmak amacına matuftur.

Demirel iktidarının bir sıkıntısı da yıllardır tarımsal ihraç mallarının iç piyasa fiyatlarını yükseltmemesi idi. Bu yüzden AP'nin dayandığı sosyal sınıflardan biri olan büyük toprak sahipleri sınıfı hoşnutsuzdu. Devalüasyonla birlikte alınan tarım ürünleri taban fiyatlarını yükseltme kararı bu hoşnutsuzluğu karşılama çabasıdır. Uzun boylu izaha hacet yok ki, tüccarın ve tefecinin elinde ezilen küçük üreticiler için bu fiyat yükselişinin bir yararı olmayacaktır. Zaten, köylünün satın aldığı tarım alet ve malzemesinin ve tüketim eşyasının fiyatları taban fiyatlarındaki yükselişten daha büyük oranda yükseleceğinden, yoksul, hatta orta halli köylünün gerçek geliri daha da düşecek, geçim sıkıntısı artacaktır.

Şimdi AP iktidarı fiyatların aşırı yükselmesini, -yoksa bir yükseliş olacağı muhakkaktır ve şimdiden başlamıştır- önleme çabası içinde görünmektedir. Bakanların İzmir ve İstanbul'da sanayicilerle görüşmeleri bu maksatlıdır. Eğer fiyatlar belli bir seviyede bir müddet olsun tutulabilirse devalüasyon, kendi deyimleriyle “başarılı” olacaktır ve Demirel böylece bir süre için feraha çıkacaktır. Böylece AP kongresine durumunu nispeten güçlendirmiş olarak gideceğini ummaktadır. Bu hesaplar doğru çıkarsa, ardından genel seçimlere gitme kararı gelebilir. AP bu kadar karıştıktan, Demirel bu kadar yıprandıktan ve Meclis'te AP çoğunluğu çok az bir sayıya indikten sonra, AP iktidarının daha üç yıl bu şekilde sürdürülebilmesi çok zordur.

Tabii bu tahlil, Demirel hükümetinin devalüasyon ve buna ek kararları alırken ne gibi maksat ve amaçlarla hareket ettiği açısından geçerlidir. Fiilen durumun nasıl ve ne yönde gelişeceğini etkileyecek başka etkenler de vardır.

274 sayılı Sendikalar Kanunu değiştirilmiştir. İşçi sınıfının sendikal hareketinde ciddi sorunlar bulunduğunu, hoşnutsuzluğun ve direnişlerin böyle kısıtlayıcı kanunlarla bastırılmayacağını, olumlu çözümlerin getirilmesinin gerekliliği Partimizce ve ülkenin ilerici çevrelerince, bilim adamları ve uzmanlarca ısrarla belirtildi-

ği halde, bu kanun çıkarılmıştır ve Sıkıyönetime rağmen işyerlerinde işçi hareketleri baş göstermeye başlamıştır. Sıkıyönetim kalkınca işçi sınıfı hareketliliğinin artacağı beklenir. Sıkıyönetimin daha da uzatılması ise, bu yönetim geçici ve dertlere deva bulmaktan uzak olduğundan huzursuzlukların içten içe şiddetlenmesinden başka bir işe yaramayacaktır. Devalüasyon, kendi deyimlerince “başarılı” olsa dahi, bu gelişmenin istikrara feda edilmesi demek olduğundan, işsizlik artacak ve gerçek ücretler düşecektir. İktidar, devalüasyonun gerektirdiği “kemerleri sıkma” politikasını işçi ve emekçi sınıflara uygulayarak bu kitleleri bu suretle de baskı altında tutmayı hesaplayabilir, ama insanlar, hukuki ve iktisadi baskılarla her zaman dindirilemezler, tersine, direnişe itilmiş olurlar. Bugün Türkiye’de işçi sınıfımız ve emekçi kitleler bu çeşit yasal ve ekonomik baskılara, haksızlıklara uysalca boyun eğmeyecek kadar bilinçlenmiş ve mücadele düzeyine erişmişlerdir. Ayrıca iktidar, üniversite ve gençlik sorunlarına da hiçbir olumlu çözüm getirecek tedbir almamıştır. Sonbaharda öğrenci hareketlerinin de yeniden canlanması beklenebilir.

Ve nihayet Türkiye’de daima bir ordu-iktidar ilişkisi sorunu vardır. Son zamanlarda ordu kademelerinin politik sorunlarla ilgisinin ve ilişkisinin arttığı bilinmektedir. Türkiye’nin açık veya kapalı bir şekilde askeri bir iktidar ve yönetime kayması ihtimali de sözünü ettiğimiz, önümüzdeki kısa devrede çok önemli bir sorun olarak ön plandadır.

Hâsılı, ülkemiz, şu birkaç ay içinde önemli olaylara sahne olacak gibi görünmektedir.

[Basın bülteninin altına kendi el yazısıyla şu notları yazmış:]

İç mücadeleler: Tehvil olacak favor.
Pasifizm - ortancılık soluna yitiminden
M.D.D. - bir şantiye merkezi değil. Küçük burjuva
hareketi. Sosyalist literatürde M.D.D. var, bunların
0 değil. Cihatçıların tanınmalarını reddetmiş.
Türkiye’de sor. sınıflar önce deyimler ön planda olacak
40 yıla yakın, fikir, bilimsel hareket durduruldu.
Sosyalist mücadele anti-empiryalist ne devedir akt.
mücadele ile birlikte yürür
Eylem nedir?
Pazır anı. Sosyalizm geride - Emel, avak - M.D.D. seffesi
dizide

TÜSTAV Arşivi